

УДК 339.5

Науменко С. М.
Косенок Ю. С.

Донецький державний університет управління

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ БАЗИСНИХ УМОВ ТЛУМАЧЕННЯ
МІЖНАРОДНИХ ТОРГОВИХ ТЕРМІНІВ «ІНКОТЕРМС-2010»

У статті проаналізовано основні базисні умови за новими Правилами тлумачення міжнародних торгових термінів «Інкотермс-2010» порівняно з попередніми правилами «Інкотермс-2000». Визначено нормативно-правові засади застосування різних базисів постачання. Встановлено особливості формування ціни, розподілу повноважень, витрат і ризиків.

Ключові слова: зовнішньоекономічний контракт, базисні умови постачання, «Інкотермс-2000», «Інкотермс-2010».

Постановка проблеми. Під час укладення зовнішньоторгового контракту вагоме значення мають базисні умови поставки, які майже повністю регулюють взаємовідносини продавця і покупця на предмет угоди, переходу повноважень зі страхування та ризиків, а також впливають на формування витрат підприємства і на запланований фінансовий результат від проведеної операції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі внесення у розробку теоретико-практичних термінів використання кожної з умов постачання правил «Інкотермс-2010» зробили вітчизняні науковці: Сергій Свистіль, віце-президент УНК МТП з питань зовнішньоекономічної діяльності, Жуков В.Д., начальник відділу забезпечення нетарифного регулювання Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Смирнечевський О.В., начальник правління документарного бізнесу АТ «Укресімбанк»; Оксана Ликова, директор з розвитку Асоціації експортерів і імпортерів «ЗЕД»; Микола Ларін, керівник проекту «Інкотермс 2010» Асоціації експортерів і імпортерів «ЗЕД»; Наталя Мещерякова, керуючий партнер DD & IP Agency.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Питання про оптимальний вибір умов постачання при укладанні зовнішньоторговельного контракту виникає досить часто. Провідний менеджер повинен передбачати ті юридичні, податкові і бухгалтерські наслідки, які спричиняють вибір тієї або іншої базисної умови постачання товарів. На сьогоднішній день основна проблема застосування базисних умов постачання полягає в тому, що нова редакція «Інкотермс-2010» існує паралельно із редакцією «Інкотермс-2000», що ускладнює процес уніфікованого сприйняття обсягів витрат і ризиків суб'єктів зовнішньої торгівлі.

Мета статті. Метою даного дослідження є аналіз основних базисних умов за новими Правилами тлумачення міжнародних торгових термінів «Інкотермс-2010» порівняно з попередніми правилами «Інкотермс-2000».

Виклад основного матеріалу. Базис поставки – спеціальні умови зовнішньоторговельної операції, що регламентують розподіл комплексу обов'язків між продавцем і покупцем. Базис поставки містить умови щодо оформлення документів, розподілу витрат і ступеня відповідальності, виконання термінів постачання з доставки товару з однієї країни в іншу. Базис поставки встановлює основу ціни товару в залежності від того, хто несе витрати, пов'язані з доставкою товару від продавця-експортера до покупця-імпортера. В ціну угоди включаються витрати, які бере на себе продавець

згідно зі своїми обов'язками по базисному умові поставки і включає їх в рахунок-фактуру. Базисні умови встановлюють основу ціни в залежності від того, включаються витрати з доставки в ціну товару чи ні (витрати з доставки товару, які несе продавець, включаються в ціну товару) [1]. Базисні умови поставок засновані на міжнародній торговій практиці і торгових звичаях.

Міжнародна торгова палата вперше в 1923 р. опублікувала збірник відомостей про прийняті в ряді країн звичаїв щодо базисів поставки товарів, в якому наводилося тлумачення 10 базисних умов в 18 країнах. В результаті проведеної Міжнародною торговою палатою роботи з уніфікації цих умов в 1936 р. були видані Правила тлумачення міжнародних торгових термінів [International Commercial Terms («Incoterms»)] [2]. Згодом – в 1953, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 і 2010 рр. – були прийняті нові редакції «Інкотермс», причому кожна нова редакція не означає автоматичного скасування попередніх, тобто сторони контракту можуть застосовувати будь-яку з редакцій. У договорі тільки необхідно вказати рік використаної редакції «Інкотермс». Правила «Інкотермс-2010», що діють в даний час, вступили в дію 1 січня 2011 року. Попередні правила «Інкотермс» було опубліковано в 2000 році і, хоча старі правила «Інкотермс» офіційно не припинили своє існування, досить швидко поширилася дія нової редакції. Правила «Інкотермс» представляють собою сукупність міжнародних комерційних термінів, що публікується Міжнародною торговою палатою. Вони є загальновизнаним міжнародним стандартом і використовуються по всьому світу при укладанні, як зовнішньоторговельних контрактів купівлі-продажу товарів, так і всередині країни [3].

Головна мета Інкотермс – універсальність і однозначність в описі обов'язків обох сторін торгового договору, а основна задача – визначити ситуацію, при якій вважається, що продавець виконав свої зобов'язання так, що товар можна вважати поставленим, а також створення сукупності міжнародних правил тлумачення торговельних термінів, які найбільш часто зустрічаються в зовнішній торгівлі. Основною перевагою «Інкотермс» є те, що сторонам контракту не потрібно окремо прописувати в договорі повний перелік їх прав та обов'язків за договором, так як уніфіковане тлумачення термінів дозволяє досягти такого порозуміння, при якому у сторін зовнішньоторговельного договору не виникне суперечностей щодо його умов. «Інкотермс» носять рекомендаційний характер і застосовуються за домовленіс-

тю сторін. Але якщо в контракті при визначенні базисних умов поставки зроблено посилання на нього, то положення контракту, що мають посилання на «Інкотермс», набувають юридичної сили, і дотримання включених в контракт умов стає обов'язковим. Однак треба мати на увазі, що якщо в контракті зроблено посилання на базисні поставки по «Інкотермс», а інші пункти контракту суперечать використовуваним умовам поставки згідно з «Інкотермс», то застосовуватися повинні відповідні пункти контракту, а не «Інкотермс», оскільки вважається, що сторони встановили певні вилучення з «Інкотермс» в тлумаченні окремих базисів поставки [4].

Сфера дії «Інкотермс 2010» поширюється на права та обов'язки сторін за договором купівлі-продажу в частині поставки товарів. В основному вони визначають обов'язки, вартість і ризики, що виникають при доставці товару від продавців до покупців, вказують, як розподіляються обов'язки сторін з перевезення та страхування, забезпечення належної упаковки товару, виконання вантажно-розвантажувальних робіт, встановлення моменту переходу ризику випадкової загибелі чи пошкодження товару, усушки, утруски, природного убутку, що наступили незалежно від дій учасників договору; з отримання експортних та імпорتنих ліцензій, митне очищення (виконання митних формальностей) для вивезення та ввезення товару, порядок повідомлення покупця про поставку товару та надання йому транспортних документів, повідомлень. Кожен термін «Інкотермс-2010» представляє собою аббревіатуру з трьох букв [5]. В «Інкотермс-2010» виділяють чотири групи типів контрактів. В основу цієї класифікації покладено два принципи: визначення обов'язків сторін по відношенню до перевезення товару, що поставляється, та збільшення обсягу обов'язків продавця. Застосування того чи іншого терміну обмежує вид транспортного засобу або спосіб транспортування, а також може передбачати обов'язкове страхування вантажу стороною або сторонами.

Основні зміни в «Інкотермс-2010» в порівнянні з «Інкотермс-2000»:

1) у новій редакції правил використовується 11 термінів замість 13, два нових терміна DAT і DAP замінили чотири правила колишньої редакції DAF, DES, DEQ і DDU:

DAP – Доставлено до місця (Delivered at Place);

DAT – Доставлено на термінал (Delivered at Terminal). Тобто замість використовуваних по «Інкотермс-2000» термінів DAF (Delivered At Frontier), DES (Delivered Ex Ship) і DDU (Delivery Duty Unpaid) тепер слід використовувати DAP, а замість DEQ (Delivered Ex Quay (duty paid)) в старій редакції правил – DAT. Термін DDP (Delivery Duty Paid) залишився без змін;

2) створено два класи «Інкотермс-2010» («Інкотермс-2000» мав 4 класи): 1 клас правил – для будь-якого виду транспорту; 2 клас правил – для морських і річкових перевезень;

3) правила тепер працюють як для міжнародних, так і для внутрішніх поставок;

4) введено посилання на використання елек-

тронних записів у разі згоди сторін, або коли це загальноприйнято;

5) переглянуто страхове покриття з урахуванням правок, внесених до Institute Cargo Clauses (Інститут лондонських страховиків);

6) введено чітку вказівку відповідальності за сплату зберігання на терміналі.

За новими правилами має місце поставка на умовах DAT, коли продавець передає товар у розпорядження покупця розвантаженим на поїменованому терміналі. За умовами DAP поставка здійснена, коли продавець передає товар у розпорядження покупця в поїменованому місці на транспортному засобі готовим для розвантаження (тобто нерозвантаженим). DAT і DAP можуть використовуватися незалежно від виду транспорту, вони не обмежуються тільки морським перевезенням. Передбачається, що ці два терміни будуть використовуватися в контейнерних перевезеннях. Крім того, у назві терміна DAP не вживається термін duty, що повинно стимулювати його використання у внутрішній і вільній торгівлі поряд із зовнішньою [6-7].

За умовами FCA, CPT, CIP, FAS, FOB, CFR і CIF обов'язок продавця щодо контракту на перевезення товару було змінено, тепер продавцеві дозволяється забезпечити контракт на перевезення. Таким чином, загально визнано, що в деяких випадках товар продається кілька разів по ланцюжку організацій, але тільки вихідний продавець дійсно укладає контракт на перевезення товару кінцевому покупцеві. Це робить «Інкотермс» більш привабливими для трейдерів сировинними товарами.

Висновки і пропозиції. У новій редакції, крім актуалізації правил до сучасних умов, були зроблені спроби зробити правила більш зручними у використанні. Точне сприйняття кожного терміну, його впливу на контрактні, транспортні та страхові обов'язки, тобто правильне використання нових Правил Міжнародної торгової палати «Інкотермс-2010», значно спрощує процес складання договору і дозволяє уникнути або, принаймні, значною мірою скоротити невизначеність різної інтерпретації торгових термінів у різних країнах. Так чи інакше, для вітчизняних ринків впровадження правил «Інкотермс» означає поглиблення інтеграції в міжнародні процеси товарної торгівлі.

Виходячи з вищевикладеного, слід пам'ятати, що застосування правил «Інкотермс» є обов'язковим для всіх суб'єктів господарювання при укладанні як зовнішньоекономічних, так і внутрішніх договорів. При цьому суб'єкти можуть застосовувати правила «Інкотермс» у будь-якій редакції, але слід пам'ятати, що остання редакція «Інкотермс» краще відповідає вимогам міжнародної торгівлі, враховує її стрімкий розвиток і нові тенденції, а також надає можливість їх безперешкодного використання і у внутрішніх договорах.

У подальшому необхідно провести детальний аналіз проблем, що виникають на практиці при застосуванні нової редакції «Інкотермс-2010», та розробити напрями вирішення діагностованих проблем.

Список літератури:

1. Кривецька О. М. Фінансовий облік : [підручник] / О. М. Кривецька. – [2-ге вид., перероб. і доп]. – Ж. : ЖІТІ, 2010. – 525 с.
2. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні / [за ред. С. Ф. Голова]. – Дніпропетровськ : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2011.
3. Гузкар В. О. Бухгалтерський облік в Україні. Нормативи. Коментарі. Ч. 7 / В. О. Гузкар. – Луганськ : «Футура» ДСД «Лугань», 2011.

4. Брилюк Л. А. Контракты. Из практики внешнеэкономической деятельности / Л. А. Брилюк. – СПб. : ЛИТОН, 2011.
5. Применение Инкотермс в Украине необходимо урегулировать законодательно // «УкрРудПром» – информационно-аналитический портал. – 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ukrudprom.ua/about>.
6. Чудина С. Инкотермс-2010 в таблицах / С. Чудина // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – № 115. – С. 32-34.
7. Науменко С. М. Базисні умови поставчань товарів: перспективи застосування у зовнішньоекономічних контрактах / С. М. Науменко, Є. В. Дятлов // Актуальні проблеми управління зовнішньоекономічною діяльністю : зб. наук. праць ДонДУУ, серія «Економіка», т. XIII, вип. 231. – Донецьк, ДонДУУ, 2012. – С. 311-319.

Науменко С. Н.

Косенок Ю. С.

Донецкий государственный университет управления

АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ БАЗИСНЫХ УСЛОВИЙ ТОЛКОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ТОРГОВЫХ ТЕРМИНОВ «ИНКОТЕРМС-2010»

Резюме

В статье проанализированы основные базисные условия по новым Правилам толкования международных торговых терминов «Инкотермс-2010» по сравнению с предыдущими правилами «Инкотермс-2000». Определены нормативно-правовые основы применения различных базисов поставки. Установлены особенности формирования цены, распределения полномочий, затрат и рисков.

Ключевые слова: внешнеэкономический контракт, базисные условия поставок, «Инкотермс-2000», «Инкотермс-2010».

Naumenko S. N.

Kosenok Y. S.

Donetsk State University of Management

ANALYSIS OF FUNDAMENTAL BASIS OF INTERPRETATION OF THE INTERNATIONAL TRADE TERMS «INKOTERMS 2010»

Summary

The article analyzes the fundamental basic conditions for the new rules of interpretation of international trade terms «Incoterms 2010» compared to the previous rules of the «Incoterms 2000». Legal basis for the use of different bases of supply are defined. Specific features of the formation of prices, distribution of powers, costs and risks are established.

Key words: international contract, the basic conditions of supply, «Incoterms 2000», «Incoterms 2010».